

Aruanne valdkondliku arengukava „Eesti lõimumiskava 2008-2013“ rakendusplaani täitmise kohta 2008. ja 2009. aastal

[“Eesti lõimumiskava 2008–2013”](#) (edaspidi *lõimumiskava*) on valdkondlik arengukava, mis sätestab Eesti lõimumispoliitika alused ja eesmärgid ning nende saavutamiseks vajalikud meetmed. Vabariigi Valitsus kiitis lõimumiskava heaks 10. aprillil 2008. Lõimumiskava on riikliku programmi “Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000–2007” jätk.

Vabariigi Valitsuse 11. juuni 2009. a korraldusega nr 236 anti integratsioonipoliitikaga seotud ülesanded Kultuuriministeriumile ning lõimumiskava tegevuste koordineerimise ja elluviimise eest vastutajaks määrati minister Laine Jänes.

Aruande koostamisel on aluseks võetud lõimumiskava valdkonnad ning tegevuste juures on kaldkirjas toodud olulisem teave, mis selgitab tegevuste tausta. Aruandes toodud andmed on esitatud lõimumiskava tegevusi rakendavate asutuste poolt. Aruande lisa 1 annab ülevaate kasutatud vahenditest lõimumiskava meetmete lõikes. Aruanne on kooskõlastatud lõimumiskava tegevuste elluviimises osalevate ministeeriumitega.

Põhjusel, et Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi (EIF) vahendid rakendusid alles 2008. aasta lõpus, mistõttu lükkus 49% lõimumiskava 2008. aasta rakendusplaani tegevustest 2009. aastasse, esitab Kultuuriministerium Vabariigi Valitsusele koondaruande lõimumiskava täitmise kohta 2008. ja 2009. aastal.

Kultuuriministeriumi poolne aruande esitamise kontaktisik on kultuurilise mitmekesisuse osakonna nõunik Silver Pramann (tel. 628 2266).

I Lõimumiskava

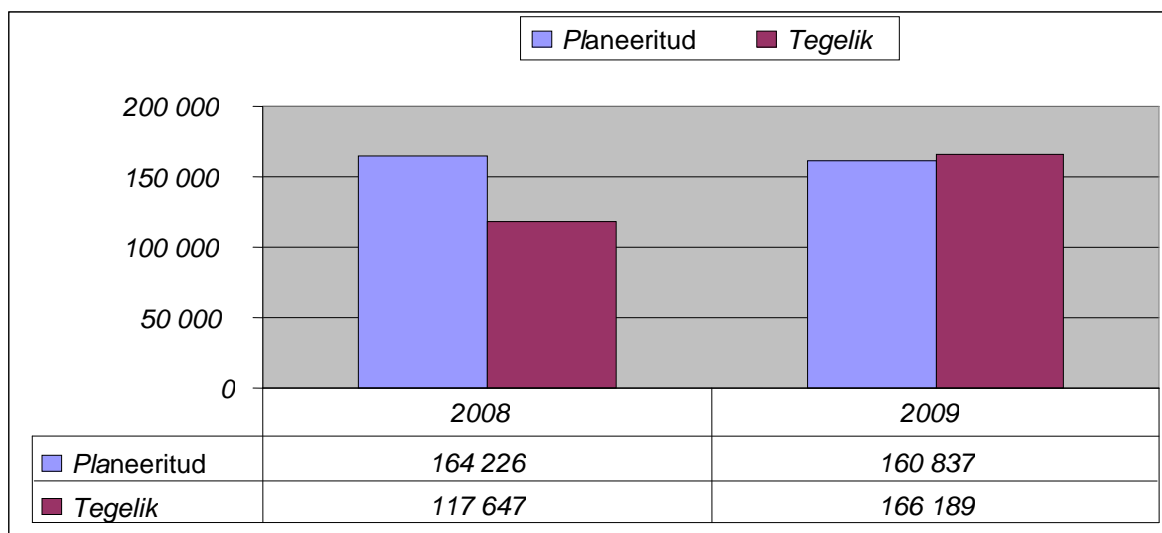
Lõimumiskava eesmärk on toetada iga Eesti elanike ühtekuuluvustunnet Eesti ühiskonnaga ühiste väärtuste jagamise ning riigikeele valdamise kaudu. Eduka lõimumise tulemusena saab iga Eesti elanik osaleda ühiskonna majandus-, sotsiaal-, poliitilises ja kultuurielus, inimesed tunnevad end turvaliselt ning neil on võrdväärsed võimalused enda teostamiseks. Paranenud on riigikeele oskus, samuti on loodud võimalused õppida ja kõneleda riigis elavate rahvusvähemuste keeli, säilitada ja arendada rahvuskultuure.

2008. a aprillis koos lõimumiskava vastuvõtmisega kinnitati ka lõimumiskava rakendusplaani perioodiks 2008-2010, mis kajastab planeeritud tegevusi ja nende elluviimiseks vajalikke finantsvahendeid aastate lõikes. Rakendusplaani lähtuvalt koostatakse iga aasta kohta korrigeeritud rakendusplaani. Lõimumiskava rakendusplaani koostamist ja operatiivset juhtimist koordineerib juhtrühm, kuhu kuuluvad kõikide rakendusplaani täitmisega seotud asutuste esindajad. Vastavalt lõimumiskavale teeb igal aastal vastutav minister valitsusele ettepaneku eelmise aasta aruande kinnitamiseks.

2008. ja 2009. aasta finantsvahendid

Vastavalt “Eesti lõimumiskava 2008–2013” rakendusplaanile aastateks 2008-2010 planeeriti 2008. a finantsvahenditeks 164 miljonit ja 2009. a 160 miljonit krooni. Tegelik finantsvahendite kasutus lõimumiskava tegevuste elluviimiseks 2008. a oli 117,6 miljonit ja 2009. a 166,1 miljonit krooni.

JOONIS 1. Lõimumiskava 2008 ja 2009. a planeeritud ja tegelike finantsvahendite võrdlus (tuhandetes kroonides)

Finantsvahendite vähenemine 2008. a oli peamiselt tingitud välisvahendite kasutamise hilinemisest. Kõik 2008. a planeeritud Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi vahenditest rahastatavad tegevused lükkusid 2009. a, sest Euroopa Komisjon kinnitas fondi mitmeaastase programmi tegevuskava alles novembris 2008. a.

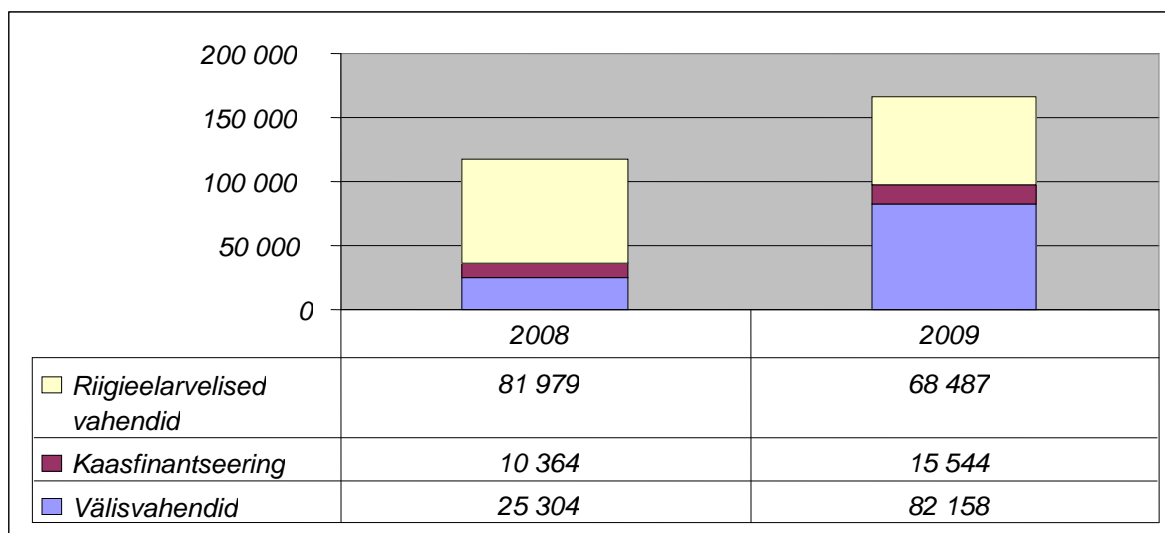
Lõimumiskava rakendusplaani finantseerimine

Lõimumiskava rahastatakse riigieelarvelistest vahenditest (RE) - Kultuuriministeriumi, Haridus- ja Teadusministeriumi ning perioodil 2008-2009. a juulini läbi Rahvastikuminiistri büroo eraldise ja Euroopa liidu välisvahenditest (VV), millele riik tagab kaasfinantseeringu (KF).

Rakenduskava täitmisel kasutatakse välisvahendeid peamiselt Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) programmide „Keelõppe arendamine 2007-2010” ja „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009“. ESF vahendeid rakendavad Haridus- ja Teadusministerium, Eesti Töötukassa ja Riigikantselei.

Teiseks oluliseks välisvahendiks on Euroopa Integratsioonifondi allfond „Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond“ (EIF). Tegemist on EL uue finantsmehhanismiga integratsioonivaldkonnas. Fond asutati Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 25. juuni 2007. a otsusega nr 435/2007/EÜ eesmärgiga toetada liikmesriikide võimekust kõigi kolmandate riikide kodanikega seotud integratsioonistrateegiate, poliitika ja meetmete väljatöötamisel, rakendamisel ja järelvalvel. Fondi sihtrühmaks on kolmandate riikide kodanikud (KRRK-d), Eestis loetakse sihtrühma hulka ka Eestis elavad määratlemata kodakondsusega isikud. Fondi rakendajaks on Kultuuriministerium ja delegeeritud asutuseks Integratsiooni Sihtasutus (alates 01.01.2010 kannab asutus nime Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed). Fondi aastaprogrammide ja tegevustega on võimalik tutvuda Kultuuriministeriumi veebilehel.

JOONIS 2. Lõimumiskava rakendusplaani 2008. ja 2009. a finantsvahendite võrdlus rahastusallikate lõikes (tuhandetes kroonides)

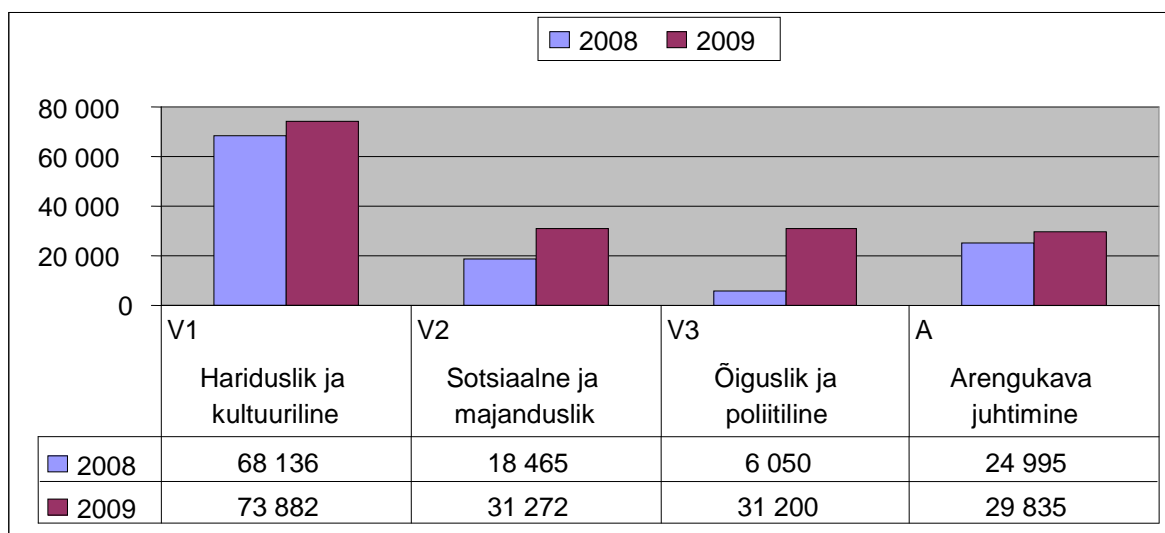

2009. a välisvahendite osakaalu suurenemine oli tingitud Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi (EIF) 2008. a kasutamata jäänud vahendite rakendamisest.

Finantsvahendite jaotus valdkondade lõikes

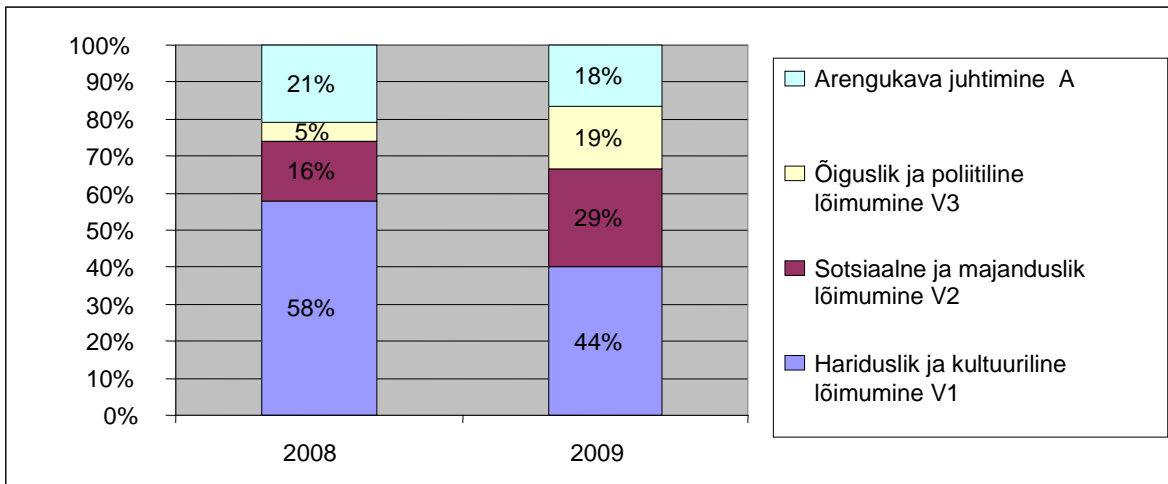
Lõimumiskava tegevused on jaotatud nelja valdkonda, millest kolm on sisulised ja üks seotud lõimumiskava juhtimisega.

JOONIS 3. Lõimumiskava 2008. ja 2009. a finantsvahendite jaotus valdkondade lõikes (tuhandetes kroonides)

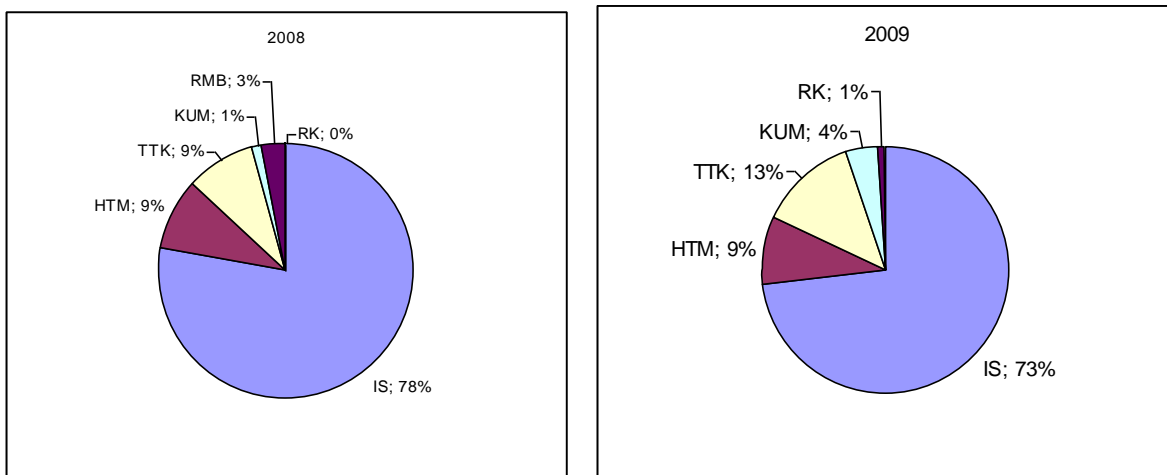
Lõimumiskavas on proportsionaalselt kõige mahukam ja kõige rohkem tegevusi haridusliku ja kultuurilise lõimumise valdkonnas. Valdkondade 2 ja 3 suur kasv 2009. a on tingitud peamiselt 2008. a kasutamata jäänud välisvahendite ületoomisest.

JOONIS 4. Valdkondade osakaal aasta rakendusplaanis

2008. a ja 2009. a rakendasid lõikumiskava tegevusi Kultuuriministeerium (KuM), 2008. a kuni 2009. a juulini Rahvastikuministri büroo, Haridus- ja Teadusministeerium (HTM), Eesti Töötukassa (TTK), Riigikantselei (RK) ning Integratsiooni Sihtasutus (IS).

JOONIS 5. Lõikumiskava finantsvahendite jaotus rakendavate asutuste lõikes 2008. ja 2009. a

Lõikumiskava finantsvahendite rakendamisel oli aruandlusperioodil kõige suurem maht IS-l, moodustades üle 70% aasta vahenditest. KuM-i allasutusena viis IS ellu nii välisvahenditest rahastatud kultuuriministeeriumi ja haridus- ja teadusministeeriumi vastutusalas olevaid tegevusi, kui ka mõlema ministeeriumi poolt lepingutega üle antud riigieelarvelistest vahenditest rahastatud lõikumiskava tegevusi. TTK ja RK rakendasid lõikumiskavas ainult välisvahenditest rahastatud tegevusi.

Lõikumiskava eesmärkide saavutamine

Lõikumiskava visiooneesmärkide saavutamist iga aasta lõikes on raske hinnata. Visiooneesmärgid on kompleksed ja neile avaldavad mõju ka lõikumiskava välised tegurid. Osa seatud eesmärgid on seotud inimeste hoiakute muutustega, mis eeldab pikemat mõjuperioodi. Paljud tegevused on planeeritud pikemaks ajaks kui kalendriaasta ja nende

otsene mõju ei avaldu kohe. Samuti aitavad lõimumiskava eesmärkide saavutamisele kaasa lõimumiskava välised, kuid samade eesmärkide saavutamist toetavad tegevused, mida viivad ellu teised ministeeriumid ja riigiasutused ning kohalikud omavalitsused.

Lõimumiskava visioonieesmärkide saavutamise ja 2008-2009. a tegevusperioodi tulemuste hindamiseks viiakse 2010. a läbi lõimumiskava vahehindamine ja küsitlus.

II Lõimumiskava tegevuste täitmine

Valdkond 1: Haridusliku ja kultuurilise lõimumise valdkond

Valdkonna üldeesmärk on tagada kõigile Eesti elanikele võrdsed võimalused hariduse omandamisel ühtses haridussüsteemis ning tingimused oma keele ja kultuuri säilitamisel.

Haridusliku lõimumise eesmärk on toetada õppureid, et nad omandaksid Eesti ühiskonnas toimimiseks vajalikud teadmised ja oskused, sh eesti keele oskuse ning oskused tegutsemaks mitmekultuurilises keskkonnas.

Haridusvaldkonnaga seotud alaeesmärgid on sõnastatud haridusastmete kaupa ning tegevused on kõikide haridustasemetel lõikes mõeldud peamiselt eestikeelse õppe võimaluste laiendamiseks. Samuti toetatakse tegevusi väljaspool formaalharidussüsteemi, mis aitab luua ja hoida kontakte erineva keele ja kultuuritaustaga noorte vahel. Ühiskonna sidusaks toimimiseks on vajalik ühtne haridussüsteem, mis Eesti riigis eeldab kõigi ühiskonnaliikmete eesti keele oskust.

Lisaks keeleõppele pööratakse tähelepanu ka õpilaste ja õpetajate võimalustele suhelda eesti keeles väljaspool kooli (õpetajate ja õpilaste vahetus, eesti ja vene õppekeele koolide õpetajate ühiskoolitused, õpilaste koostöötegevused ja ekskursioonid jms). Toetatakse õppematerjalide uuendamist ja pedagoogide täiendusõpet, mis toetavad senisest enam Eesti kultuurilist mitmekesisust rõhutavat temaatikat. Lisaks on oluline erinevate sihtrühmade nõustamis- ja teavitustegevus. Peamiseks sihtrühmaks on mitte-eestikeelsete koolide õpilased ja õpetajad ning koostöötegevustes ka eestikeelsete koolide õpilased ja õpetajad.

Kultuurilise lõimumise eesmärgiks on toetada rahvusvähemuste oma emakeele ja kultuuri õppimist ning säilitamist Eestis; soodustada kodanikuaktiivsust ning kontakte erineva kodakondsuse ja kultuuritaustaga inimeste vahe; edendada ühist kultuuri- ja inforuumi ning tutvustada kultuuriliselt mitmekesisest Eestit eestlastele ning eesti kultuuri Eestis elavatele rahvusvähemustele. Sotsiaalse turvatunde tagamise ühe komponendina on oluliseks kultuuridevahelise kommunikatsiooni toetamine.

Kultuurivaldkonnas toetatakse tegevusi, mis soodustavad rahvusvähemuste kultuuriseltside tööd ja sidemeid päritolumaaga. Suuremat tähelepanu pööratakse eri rahvuste esindajate kaasamisele eesti kultuuriellu ning Eesti kultuuriruumi tutvustamisele, eesti- ja venekeelse elanikkonna ühise inforuumi laiendamisele. Prioriteetseks tegevuseks kultuurivaldkonnas on eestlaste ning teiste rahvuste kontaktide tihendamine ning ühistegevuse toetamine. Tegevuste sihtrühmaks on Eestis elavad erineva etnilise taustaga inimesed, koostöötegevustes kõik Eesti elanikud hoolimata kodakondsusest või etnilis-kultuurilisest taustast.

Haridusliku ja kultuurilise lõimumise valdkonna (V1) tegevused

2008. a. jõustusid mitmed muudatused Koolieelse lasteasutuse seaduses (<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=754369>), mis rakendusid 2009. a märtsist. Üheks nendest oli riigipoolse toetuse tagamine eesti keele õppele nendes lasteaedades ja -rühmades, kus töökeeleks on eesti keelest erinev keel.

29.05.2008 kiideti Vabariigi Valitsuse poolt heaks uuendatud Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12970917>), milles nähakse muuhulgas ette eestikeelseid tegevusi alates 4.eluaastast ka nendele lastele, kelle kodune keel ei ole eesti keel. Alates 2000.a on 5-7-aastastele lastele eesti keele kui teise keele õpe olnud kohustuslik minimaalselt 2 korral nädalas.

- HTM-i eestvedamisel viidi läbi koostöös kõrgkoolidega erinevaid kursuseid koolieelsete lasteasutuste personalile. Lisaks koolitustele rahastati kõiki koolieelseid lasteasutusi, kus on vene töökeele rühmad eesti keele õpet toetava õppevara soetamisel. HTM koos Tallinna Pedagoogiline Seminariga koostas vene töökeele koolieelsete lasteasutuste õppematerjalide kogumiku „Parimad praktikad lasteaialt lasteaiale“.
- Alustati uuringutega „Hilise keelekümbuse õpitulemustest ja edukusest“ ja „Muukeelne laps eesti õppekeele koolis“. Uuringute eesmärgiks on saada teavet eesti keelest erineva kodukeele laste hoiakutest, õpitulemustest, rahulolust ja tugivajadustest eesti õppekeele koolis. 2008/09 õ-a oli selliste laste arv eesti õppekeele koolis 5989, mis moodustab 6,6% eesti õppekeele põhikoolide õpilaskonnast. Uuringute tulemused valmivad 2010. a.
- 2009. a jaanuaris algasid lõimitud aine- ja keeleõppe koolitused 200 põhikooli õpetajatele.
- Viidi läbi eesti- ja venekeelsete koolide õpetajate koolitus (3 AP) ja õppereisid Soome ja Rootsi, teemaks mitmekultuurilises klassis õpetamine, õpilaste toetamine ja järelevalve. Osales 50 õpetajat 27 koolist üle Eesti. 4. detsembril 2009. a toimus Tartus konverents „Uus kultuur vanast loobumata“ 100 õpetaja ja haridustöötaja osalusel. Koolitatavate kodustest töödest valmis immigrantide ja immigrantide vastuvõtjate jaoks vajalikku infot koondav koduleht „Tere-tere“, www.teretere.eu.

2007/2008 õ-a jätkus üleminek eestikeelsele aineõppele vene õppekeele gümnaasiumides. Riiklikusse õppekavasse sisse viidud täienduste alusel lisandub igal aastal üks õppeaine, mida õpetatakse eesti keeles. Üleminek toimub järk-järgult õppeainete kaupa ja igal koolil on vaba voli määrata ülemineku tempo viieaastase perioodi piires. Lisaks on koolil võimalik õpetada valikaineid eesti keeles. Reformi tulemusena õpivad 2011/2012. õ-a Eesti venekeelse gümnaasiumi 10. klassi õpilased 60% õppeainetest eesti keeles. Osalisele eestikeelsele õppele ülemineku üheks suurimaks väljakutseks on kvalifitseeritud õpetajate leidmine eestikeelse aineõppe läbiviimiseks.

- 2008/09 õ-a oli gümnaasiumidel kohustuslik õpetada vähemalt kahte ainet eesti keeles. Lõimumiskavast toetati rahaliselt koole, kus õpetatakse aineid rohkem kui kohustuslikult ette nähtud. Populaarsemad ained, mida koolid omal valikul lisaks õpetavad, on kehaline kasvatus, kunsti- ja inimeseõpetus, Eesti ajalugu ja geograafia – kokku õpetatakse vene õppekeele koolides eesti keeles 30 erinevat ainet. Koole toetati ka õppevara ostuga. Kõik vene õppekeele gümnaasiumid said toetust

ühiskonna- ja muusikaõpetuse eestikeelsete õpikute soetamiseks. Õppevara osas algatati sõnaraamatute projekt, mille raames anti välja 7 aine eesti-vene sõnaraamatut gümnaasiumiastmele. 2008. a koostati HTM tellimusel ühiskonnaõpetuse õppematerjalide komplekt. Osalisele eestikeelsele õppele ülemineku sisulise külje toetamiseks loodi õpetajate metoodilise nõustamise süsteem ning avati 4 piirkondlikku keskust (Tallinnas, Tartus, Narvas ja Kohtla-Järvel). Õpetajate metoodilise nõustamise süsteem on suunatud eelkõige eestikeelseid aineid õpetavatele vene õppekeelega koolide õpetajatele. Nõustamine on vabatahtlik ning lisaks õpetajate toetamisele koondab nõustamissüsteem teavet õpetajate ja koolide toetamise vajaduste kohta.

- 2008-2009. a viidi läbi erinevaid koolitusi põhikooli ja gümnaasiumi õpetajatele, mille eesmärgiks oli toetada õpetajaid metoodiliselt, hoiakuliselt ja keeleliselt. Kokku on läbinud koolituse 200 õpetajat. Koolitused olid korraldatud eesti kirjanduse, kunsti, kehalise kasvatusena ja muusika õpetajatele. Õpetajate koolitusse kuuluvad ka ühised tunnikulastused.
- Rahastati Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli üliõpilaste praktikaid vene õppekeelega koolides ning koolitati üliõpilasi ning nende juhendajaid nii üldharidus- kui kõrgkoolides teise keele õpetamise metoodika valdkonnas. 2009. a sooritasid 20 üliõpilast praktika vene õppekeelega koolides.

Vastavalt haridus- ja teadusministri määrusele Kõrghariduse omandamisel süvendatult riigikeele õppimise tingimused ja kord (<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=627012>) on kõigil immatrikuleeritud üliõpilastel võimalus õppida eesti keelt kui riigikeelt süvendatult, kui nende eesti keele oskuse tase ei vasta kõrgharidustasemel kehtestatud nõuetele. Vastavad õppekavad koostab kõrgkool..

- 2008. a ja 2009. a said eesti keele süvaõppe korraldamiseks riikliku koolitustellimuse raames täiendavaid finantsvahendeid kokku 8 kõrgkooli – Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna Tehnikaülikool, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool, Tallinna Kunstiülikool. 2008. Toetati 326 üliõpilase ja 2009.a 259 üliõpilase eesti keele õpet 1 õppeaasta või 0,5 õppeaasta jooksul. Erineva mahuga ja erinevas vormis täiendavat keeleõpet viidi läbi ESF programmi „Keeleõppe arendus 2008- 2010“ raames: Tartu Tervishoiu Kõrgkooli, Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli, Eesti Maaülikooli, Eesti Mereakadeemia, Tallinna Ülikooli, Tartu Ülikool, Sotsiaal-Humanitaarinstituudi, Tallinna Tehnikaülikooli üliõpilastel. võimalus eesti keelt õppida.
- Toetati õpilasüritusi, mis olid suunatud koostegevustele. HTM-i rahastamisel viidi läbi 4 suurt ühistegevuste projekti, milles osales kokku üle 2500 vene ja eesti õppekeelega koolide õpilase. Projektikonkursi „Meie Eesti“ tulemusena toetati 2009. a 1650 Eesti ja kolmandate riikide kodakondsusega ning määratlemata kodakondsusega noore ühiseid õppevisiite Eesti ajaloolistesse sihtkohtadesse, riigiasutustesse ja muuseumitesse. Lisaks eeltoodule viidi läbi õpilaste kaasamiseks erinevates linnades Tulevikulinna mängu eesti ja venekeelsete koolide õpilaste ja kohalike omavalitsuste (KOV) ametnike osalusel. Toetati eesti- ja venekeelsete noorte ning noorsootöösutuste kontakte ja ühistegevusi. Erinevate projektikonkurssidega toetati noorte koostöötegevusi kultuurierinevuste mõistmiseks ja sallivuse edendamiseks kokku 2000 noorele.

- Koolivälises keeleõppes toetati eesti keele laagreid ja eesti keele õpet eesti peredes. Kokku osales tegevustes 2008. a 448 ja 2009. a 792 õpilast. Alustati ülevaate koostamist eesti keele laagrite ja pereõppe toetustest aastatel 1998-2008 ning viidi läbi eesti keele laagri- ja pereõppe efektiivsuse uuring.
- Toetati eesti keele laagreid etnilistele eestlastele, kes alaliselt ei ela Eestis, et võimaldada nendele noortele eesti suhtluskeele arendamist ning tutvuda Eestimaa ja siinse kultuuriga. 2008. a ja 2009. a osales laagrites kokku 132 noort (Siberist, Karjalast, Ameerika Ühendriikidest, Šveitsist, Saksamaalt, Ukrainast, Soomest, Lätist, Venemaalt, Valgevenest) ning tugiõpilased Eestist.
- Kokku 40 praegusele ja tulevasele noorsootõtajale viidi läbi eesti ja vene keele täienduskoolitusi. Kogemuste ja teadmiste omandamiseks tööks mitmekultuurilises keskkonnas toimusid täienduskoolitused 80 inimesele, neist 20 oli võimalus sooritada õppepraktika välismaal - Soomes, Lätis, Rumeenias, Rootsis, Kreekas ja Saksamaal ning Eestis - Valgas, Jõhvis ja Tallinnas. Omandatud teadmistest valmis ka kogumik „Noorsootõtaja mitmekultuurilises keskkonnas“, väljaandjaks IS.
- Toimusid KOV ametnike ja koolieelsete haridusasutuste juhatajate koolitused KRK-dele levitatava teabe, sh emakeele õppe ja kultuurilise identiteedi säilitamise alal, sh toimusid õppereisid Soome ja Rootsi 50-le kohaliku omavalitsuse haridusametnikule ja lasteaiapedagoogile. Tegevused lõpevad aprillis 2010. a.

Rahvusvähemuste kultuuriseltside baasfinantseerimist saab taotleda registreeritud kultuuriselts, mille põhikirjaliseks tegevuseks on etnilise keele ja kultuuri säilitamine. Baasfinantseerimisest saab organisatsioon taotleda vahendeid organisatsiooni püsikulude (raamatupidamine, ruumid, traditsioonilised üritused jne) katmiseks. 2008. a muudatusena toimub baasfinantseerimine vaid atesteeritud katusorganisatsioonide kaudu, kes jaotavad rahalised vahendid ise oma liikmesorganisatsioonide vahel. 2008. a alustas Rahvastikuministri büroo rahvusvähemuste katusorganisatsioonide ja nende liikmesorganisatsioonide atesteerimist vastavalt atesteerimise nõuetele: katusorganisatsioon tegutseb mitmes omavalitsuses, v.a Tallinn ning liikmeteks on vähemalt 5 Eestis registreeritud juriidilist isikut; põhikirjalised eesmärgid vastavad baasfinantseerimise eesmärkidele; katusorganisatsiooni ja tema liikmete kohta on olemas tutvustav informatsioon MTÜ Rahvusvähemuste Koolitus- ja Infokeskuse veebilehel www.rvke.ee ning puuduvad maksu- ja lepingutest tulenevad võlgnevused.

- 2008. a läbis atesteerimise 17 katusorganisatsiooni, koondades 209 atesteeritud liikmesorganisatsiooni, 2009. a 19 katusorganisatsiooni, kokku 219 atesteeritud liikmesorganisatsiooniga. Rahvuskultuuriseltside tegevuse tutvustamise jätkamiseks toetati 2007. a loodud veebilehe www.rvke.ee arendamist.
- KuM-i toetusprogrammiga “Rahvusvähemuste kultuuriprojektide toetamine Eestis” toetati 2008. a 58 ja 2009. a 29 rahvusvähemuste kultuuriprojekti.
- Koostöös rahvusvähemuste seltsidega jätkati rahvusvähemuste päeva tähistamist: 2008. a 4.oktoobril ja 2009. a tähistati 23.septembril Tallinnas ning 25.septembril Kohtla-Järvel eesmärgiga väärtustada Eestis elavaid rahvusvähemusi. 24. septembril 1988 kogunes esmakordselt Eestimaa Rahvuste Foorum, mis selgelt deklareeris eri rahvusrühmade valmisolekut toetada põlisrahva püüdu Eesti omariikluse ja demokraatliku elukorralduse taastamisel. Rahvusvähemuste päeva Eestis tähistatakse alates 2004.a.

- Koostöös rahvuskultuuri seltsidega avaldas IS kaks Eestis elavaid rahvusvähemusi tutvustavat raamatut sarjast „Rahvused Eestis“ - „Aserbaidžaanid“ ja „Usbekid“. 2008. a valmis DVD telesaadete sarjast "Etnomosaiik IV".
- Projektikonkursi "Teeme koos" vahendusel toetati Eesti kodanikest ja kolmandate riikide kodanikest noorte ning täiskasvanute ühisüritusi. Kokku osales 27 projekti tegevustes 3400 inimest, neist 1/3 kolmandate riikide kodanikud. Tegevused toimusid Tallinnas, Harjumaal, Ida-Virumaal, Pärnumaal, Tartumaal, Võrumaal ja Läänemaal.
- Eesti Vanausuliste kultuuri toetamiseks ja tutvustamiseks loodi Eesti vanausuliste virtuaalne andmebaas (www.starover.eu), anti välja Eesti vanausuliste sõnastik-lugemik, valmistati Eesti vanausuliste Kolkja muuseumi ränd- ja püsinäituse stendid, korraldati *neumade* laulmistunde ning konserveeriti Kallaste koguduse kiriku ikonostaaži. KuM alustas Peipsiveere kultuuriprogrammi 2009-2012 tegevustega, toetades muuhulgas festivali „Peipus“ ja Peipsimaa kultuuripäevi. 2008. a. detsembris toimus ministeeriumi osalisel toel Tallinna kunstihoones fotonäitus Eesti vanausulistest „Tagasi Peipsi äärde. Vene vanausulised Eestis“. 2009. a rahastati Peipsiveere kultuuriprogrammi toel 13 projekti.

1993.a vastu võetud Vähemusrahvuse kultuuriautonoomia seaduse (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=182796>) põhjal võivad vähemusrahvuse kultuuriomavalitsusi moodustada saksa, vene, rootsi ja juudi rahvusest Eesti Vabariigi kodanikud ja nendest vähemusrahvustest isikud, kelle arv on üle 3000.

- Eestis on registreeritud ingerisoomi ja eestirootsi kultuuriautonoomiad, kes saavad riigieelarvest iga-aastast tegevustoetust.

2008. a märtsis taastati KuM-i juures rahvusvähemuste kultuurinõukoja tegevus. Nõukoda on ministrile nõuandev organ, mille eesmärk on esitada ettepanekuid Eesti rahvusvähemuste kultuurielu- ja tegevuse edendamiseks, aidates kaasa rahvusvähemuste kultuurielu ja -tegevuse edendamisele.

- Nõukoja töökorra kohaselt toimuvad kohtumised kord kvartalis. 2008. a. toimus 3 ja 2009. a 4 nõukoja koosolekut ja infopäeva. Lisaks edastab KuM oma koostööpartneritele veebipõhiseid kvartaalseid infokirju.

Üheks oluliseks riigipoolseks ülesandeks Eesti ühiskonna liikmete lõimumisel on anda rahvusvähemustele võimalus oma emakeele säilitamiseks ja kultuuri edendamiseks. Selle eesmärgi saavutamiseks toetab HTM pühapäevakoolide õppetgevust (sh õpetajate töötasu, emakeelse õppevara ja kirjanduse soetamist). Alates 2005.a on rahastamise aluseks HTMi poolt väljastatud koolitusloa olemasolu. Vastavalt huvikooli seadusele ei nõuta alates 2008. a enam koolitusluba, kuid pühapäevakool peab olema ennast registreerinud Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS). EHIS-es registreerunud pühapäevakoolidel on võimalik taotleda baasfinantseerimist.

- EHIS-es oli 2009. a lõpuks registreeritud 19 pühapäevakooli, neist 17 said rahastust riigieelarvest. Kokku oli neis koolides 270 õpilast vanuses 4 – 18 aastat. 2008. a suvel asutati ka Pühapäevakooli Õpetajate Liit, mis on HTM-i koostööpartneriks. Liitu toetati rahaliselt tegevuse arendamiseks. Suurt tähelepanu pöörati pühapäevakooli õpetajate koolitustele, sest valdavalt ei oma pühapäevakoolide õpetajad vajalikku pedagoogilist kõrgharidust. Tagamaks pühapäevakoolide töö sisulist kvaliteeti, on

välja arendatud pühapäevakoolide nõustamise süsteem, mida teostab HTM koolivisiitide raames.

- IS annab välja arendusstipendiume edukate lõimumisvaldkonna projektide tunnustamiseks. 2008. a said stipendiumid avalik-õiguslikest asutustest Tallinna Lilleküla Gümnaasium, kolmanda sektori organisatsioonidest MTÜ Loomingulise arengu keskus GAGARIN ja rahvuskultuuriseltsidest MTÜ Kultuuriselts "Pritšudje". 2009. a anti välja stipendiumid kolmes kategoorias: eesti keele õppe edendamine - Holstre Koolile projekti eest „Kui õpid, siis oskad“; mitmekultuurilise Eesti teadvustamine ja edendamine - Ühendusele Eesti Elulood projekti eest „Mu kodu on Eestis“ ja kodanikuteadlikkuse edendamine - Narva Vanalinna Riigikoolile projekti „Tolerantne kodanik“ eest ning eraldi meediatunnustuse auhinnad - saate Subboteja juhtidele Aleksander Zukermanile ja Mihhail Vladislavlevile ning ajalehe „Peipsirannik / Чудское побережье“ väljaandjale Fjodor Maspanovile.

Valdkond 2: Sotsiaalse ja majandusliku lõimumise valdkond

Valdkonna eesmärk on tagada kõigile Eesti elanikele majanduslikuks eneseteostuseks ning sotsiaalseks toimetulekuks võrdsed võimalused sõltumata rahvusest, emakeelest või elukohast.

Tööturul konkurentsivõime tõstmiseks on vajalik eesti keelest erineva emakeelega inimeste eesti keele oskuse omandamise toetamine erinevate tegevuste abil. Tegevuste raames arendatakse ka õppevara, eesti keele õppekavasid vastavalt Euroopa Keeleõppe Raamdokumendi keeleoskuse tasemetele ning korraldatakse keeleõpetajate täienduskoolitusi. Samuti toetatakse äsja Eestisse saabunud elanike eesti keele õpet ja kohanemisprogrammi Eesti ühiskonnaga.

Tegevuste sihtrühmaks on eesti keelt mitte kõnelevad Eesti elanikud, s.h kolmandate riikide kodanikud, määratlemata kodakondsusega isikud ning äsja saabunud uusimmigrandid.

Sotsiaalse ja majandusliku lõimumise valdkonna tegevused

01.07.2008. a võeti Eestis kohustusliku töölase eesti keele oskuse määratlemisel aluseks uued Euroopa Nõukogu (EN) Euroopa keeleõppe raamdokumendis (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13118480>) määratletud keeleoskustasemed, mis võimaldavad selgemalt määratleda keelelisi oskusi (grammatika, sõnavara jm). Raamdokumendis kirjeldatakse kuut keeleoskustaset (A1 ja A2, B1 ja B2, C1 ja C2). Töölase keeleoskuse määramisel kasutatakse Eestis neist nelja – tasemeid A2, B1, B2 ja C1. A1 tase ei ole töötamiseks piisav ning C2 tase on haritud emakeelekõneleja tase. Varasema algtaseme tunnistusega tõendatud keeleoskus loetakse vastavaks B1 taseme, kesktaseme tunnistusega tõendatud keeleoskus vastavaks B2 taseme ja kõrgtaseme tunnistusega tõendatud keeleoskus vastavaks C1 taseme keeleoskusega. Eesti kodakondsuse taotlemiseks on vaja B1 taset. Eesti keele tasemeeksamite vorm ja korraldus ei ole muutunud. Esimesed EN raamdokumendi kohased tasemeeksamid toimusid 2008. a oktoobris ja novembris. Eesti keele tasemeeksamid tuleb sooritada teatud ametkohtadel töötamiseks ning Eesti Vabariigi kodakondsuse ja alalise elamisloa taotlemiseks nendel, kes ei ole omandanud eestikeelset tasemeharidust.

- 2008-2009. a korraldati Ida-Virumaalt pärit mitte-eesti emakeelega avaliku sektori töötajatele (politseinikud, raamatukogu-, meditsiini- ja haridustöötajad) keeleoskuse parandamiseks keelekursuseid kokku 1000-le ja tööjõuvahetusi 101-le inimesele.
- TTK korraldas riskirühmade konkurentsivõime tõstmiseks tööturul nii eesti keele (300 tundi) kui ka lõimitud eriala ja keeleõppe koolitusi. 2008. a läbis TTK eesti keele koolituse 738 ja 2009. a 1182 inimest. 2009. a osales lõimitud eriala ja keeleõppe koolitusel 1210 inimest.
- 2008-2009. a korraldas RK 330-le avaliku sektori ametnikele keeltekooolitusi.
- 2009. a töötas Tallinna Ülikooli välja veebipõhise eesti keele taseme testimissüsteemi (www.meis.ee/testest), mis sisaldab tasemeeksami näidisülesanded ja keele teste. Süsteem toetab inimesi eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistamisel ja oma keeleoskuse arendamisel.
- 2009. a alustasid (jätkub 2010. a) tasuta keelekoolitusi 1000 kolmandate riikide kodanikku või määratlemata kodakondsusega inimest Harjumaalt ja Ida-Virumaalt. Loodi esmase keeletaseme määramise test gruppide komplekteerimiseks; koostati õppija meelespea ning õppematerjale tasemele A1, A2 ja B1.
- 2009. a alustati keeleõppe kulude hüvitamisega kõigile, kes on keelt kursustel õppinud ja tasemeeksami sooritanud. ESF programmi „Keeleõppe arendamine 2008 – 2010“ raames on kompenseeritud keeleõppe kulud 752 inimest. Tingimused ja täpsem info asub veebiaadressil www.denginazad.ee.
- EIF fondi toel alustati 2009. a kultuuri- ja keeleõppematerjalide ning keele- ja kohanemisprogrammide väljatöötamise ja rakendamisega täiskasvanud uusimmigrantide edukamaks lõimimiseks Eesti ühiskonda. Valmis ja piloteeriti (Tallinnas, Jõhvis ja Tartus) kohanemisprogrammi, mis sisaldab meetmeid hiljuti saabunud kolmandate riikide kodanikele. Kohanemisprogrammi piloteerimises osales 56 inimest viieteistkümnest riigist. Tegevuse raames valmisid käsiraamat, infovoldikud, veebileht ja õppematerjalid (töölehed, õppefilm). Programmi aitab tutvustada veebileht www.kohanemisprogramm.com.

Valdkond 3: Õigusliku ja poliitilise lõimumise valdkond

Valdkonna eesmärk on kindlustada kõigile Eesti elanikele seadustest tulenevad võrdsed eneseteostusvõimalused ühiskonnaelus ja poliitikas, sõltumata rahvusest või emakeelest. Õiguslik-poliitilise lõimumise eesmärk on aidata elanikel, kelle emakeel ei ole eesti keel (sh uusimmigrantidel), elada sisse Eesti ühiskonda ning saada aktiivseteks ühiskonnaliikmeteks. Valdkond toetab etniliste ja kultuurigruppide vastastikuse tolerantsuse suurendamist, ühise riigiidentiteedi teket. Jätkuvat pingutust nõuab naturalisatsiooniprotsessi edendamine.

Tegevuste raames toetatakse naturalisatsiooniprotsessi, eesmärgiga vähendada määratlemata kodakondsusega elanike arvu eelkõige laste ja noorte hulgas. Oluline tegevus on tasuta riigikeele õppimise ja kodakondsuse eksamiks ettevalmistamise võimaluste suurendamine muukeelsete täiskasvanute (sh uusimmigrantide) jaoks.

Samuti pööratakse tähelepanu kohaliku omavalitsuse tasandi kaasamiseks lõimumisalastesse tegevustesse. Selleks viiakse läbi koolitusi riigi ja kohaliku omavalitsuse ametnikele ning parandatakse teabe ja avaliku teenuse kättesaadavust eri emakeelt kõnelevate inimeste jaoks.

Õigusliku ja poliitilise lõimumise valdkonna tegevused

1.märtsil 2009. a jõustus Vabariigi Valitsuse 25. septembri 2008. a määrusega nr 143 vastu võetud Kodakondsuse taotleja Eesti Vabariigi Põhiseaduse ja „Kodakondsuse seaduse“ tundmise eksami läbiviimise kord (<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13258149>). Muudatuste eesmärgiks oli kaasajastada 2002.a kehtestatud eksamikorda. Uue eksamimudeliga, muudeti eksam ja selleks ettevalmistumine sisulisemaks ning praktilisemaks. Samuti muudeti eksamiküsimuste sõnastused lihtsamaks. Eksamil pööratakse eelkõige tähelepanu põhiseaduse rakendamisele igapäevaelus ning seaduse mõtte ning põhimõtete tundmisele. Uuendusena tulid eksamil kasutusele valikvastustega küsimused. Eksam eeldab vähemalt B1 tasemel eesti keele oskust ja toimub eesti keeles, eksamil on võimalik jätkuvalt kasutada Põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse eestikeelseid tekste ning sõnaraamatut.

- Eesti kodakondsuse väärtustamiseks alustati 2008. a kodakondsustunnistuste piduliku üleandmise tseremooniade korraldamist. 2008. a toimus 10 ja 2009. a 4 tseremooniat.
- 2008. a novembris toimus kodakondsust väärtustav ja riigiidentiteeti toetav teavituskampaania „Erinevad inimesed. Üks rahvas“. Tallinnas ning Ida-Virumaal kasutati välikampaania raames plakateid, loodi infoportaal <http://kodanik.err.ee/>, mis koondab endasse viiteid ning ülevaateid kõigi Eesti kodakondsuse taotlemisega seotud peamiste küsimuste kohta. Teavituskampaania raames töötati välja voldik põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami uue korra kohta koos näidisküsimustega.
- 2009. a kevadel avati tasuta infotelefon 800 9999, kus saab teavet nii Eesti kodakondsuseksamiks ettevalmistamise kui ka erinevate eesti keele õppimise võimaluste kohta.
- 2008. a viidi läbi fotokonkurss „Üks riik – 121 rahvust“ eesmärgiga kutsuda Eesti elanikke märkama eri rahvusest inimesi Eesti igapäevaelus. Konkursile laekus üle 200 erineva foto. Esitatud töödest pandi kokku näitus, mida tutvustati Eesti suurimates linnades.

Iga aasta 26. novembril tähistatakse kodanikupäeva. Kodanikupäeva ja –nädala tähistamise kaasatakse koole ja riigiasutusi.

- Nii 2008. kui 2009. a. kuulutati välja Aasta Kodanik. 2008. a sai selleks Rainer Nõlvak ja 2009 a Erkki-Sven Tüür. Kooliõpilastele korraldas IS internetipõhise kodanikupäeva viktoriini ja MTÜ Minu Riik temaatilise esseekonkursi. Viktoriini küsimustikud on leitavad IS kodulehel www.meis.ee.
- 2009. a tõlkis AS Andmevara vene keelde asja-, äri- ja võlaõiguse alaseid, s.h kodakondsust ja riigikeele kasutust reguleerivaid õigusakte, kokku 35 erinevat õigusakti ning vastavaid seaduseparandusi. Tõlked on avalikustatud aadressil <http://www.estlex.com/tasuta/?id=9&action=run&run=on>.
- Avalikkuse kaasamiseks toimus Tallinnas koostöös Eesti Koostöö Koguga 21. novembril 2008. a rahvustevahelisi suhteid käsitlev konverents „Erinevad mälad – ühised huvid“. Konverentsi avakõne pidas president T. H. Ilves. Lisaks viidi läbi koostöös Eesti Väitlusseltsiga kolm regionaalset kaasamisteemalist diskussioonifoorumit koondnimetusega „Lõimeloomispäevad“.

- 9.mail 2008. a toimus Jõhvi Kontserdimajas esimene noorte foorum „Hoolin ja osalen“. 28. novembril 2008. a toimus Lääne-Virumaal Haljalas Ida- ja Lääne-Virumaa teine noortekonverents "Virumaa noored – mis mõttes?", kus oli osalejaid 49-st erinevast õppeasutusest.

Lõimumiskava raames toetatakse Eesti venekeelse meedia arengut ja koostööd. Tegevuse eesmärgiks on luua meedia vahendusel kultuurilisest mitmekesisusest positiivne kuvand Eesti ühiskonnas ning suurendada eri emakeelega eestimaalaste infovälja ühisosa. 2008. a. augustis alustas ERRi programmis tööd ETV2. Uue telekanali abil suurendati venekeelsetele elanikele mõeldud ning nende osalusega valminud saadete osakaalu, pannes erilist rõhku info- ja publitsistikasaadetele. Samuti esitatakse kanalil ETV populaarseid saateid venekeelsete subtiitritega.

- Koostöö soodustamiseks eesti- ja venekeelsete meediaväljaannete vahel toetas kultuuriministeerium 2008. a projekti „Kosmeel“, mille raames ilmus Postimehe vene- ja eestikeelses nädalalõpulisas 30 lõimumisteemalist originaal- ja tõkelugu. Samuti toetas KuM Raadio 4 saatesarja „Ajamärk“ ja Eesti Muinsuskaitse Seltsi projekti „Elanikkonna teavitamine muinsuskaitsekuu üritustest“.
- 2009. a alustati EIF fondi toel Eesti kultuuritraditsioone ja kodanikuidentiteedi elemente (ajalugu, keel, väärtused) käsitlevate trükimeedia materjalide ning raadio- ja teleprogrammide toetamist eesmärgiga suurendada teabevälja ühisosa ning tutvustada lõimumistemaatikat (sh Eestis elavate rahvuste kultuuri ja tavasid, eesti keelt, Eesti ajalugu jms). Rahastati 20-osalist sarja „Otsekõne“, mis oli eetris kanalil PBK. ETV2-s valmis 20-osaline sari „Batareja“, 15-osaline sari „Ela sajani“, 15-osaline sari „Lähme külla“ ja 30-osaline sari „Eestimaa kuulsad inimesed“. ERRi Raadio 4-s valmis 34-osaline sari, sh 12 saadet „Nõudepeatus“, 12 saadet „1. stuudio“ ja 10 saadet „Kas tunned maad?“. Telekanali TV-N eetris oli 10 saadet „Tere tulemast!“. Kokku läks eetrisse 110 telesaadet ja 34 raadiosaadet. Ajalehes Postimees ilmus 45 artiklit, neist 22 eestikeelses Postimehes ja 23 venekeelses Postimehes. Ida-Virumaa ajalehtedes ilmus kokku 111 lõimumistemaatikat kajastavat lehekülge, neist ajalehtedes Põhjarannik, Severnoje Poberezje ja Narvskaja Nedelja ilmus igäühes 31 ning ajalehes Viru Prospekt 18 lehekülge.
- 2009. a alustati koostöös SA Eesti Koostöö Koguga projekti kaasamistegevuste ja positiivsete rollimudelite rakendamiseks. Toimus kolm avalikkusele suunatud lõimumisteemalist seminari ja ümarlauda Tallinnas ja Ida-Virumaal.
- Koostati uusi kodakondsuseksameid ettevalmistavaid õppematerjale. Valmis eestikeelne käsiraamat „Abiks Eesti kodakondsuse taotlejale“, samuti veebipõhised vene- ja ingliskeelsed käsiraamatud. Valmis DVD lisatiraaž "Eesti ajaloo lühiülevaade" ja eesti-vene ja eesti-inglise sõnastik kodakondsuse taotlejale.
- 2009. a algasid ja jätkuvad 2010.a tasuta põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami ettevalmistuskursused.

11. detsembril 2008. a võttis Vabariigi Valitsus vastu Võrdse kohtlemise seaduse (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13096445>). Seaduses sätestatakse võrdse kohtlemise põhimõtted, ülesanded võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamisel ja edendamisel ning diskrimineerimisvaidluste lahendamise. Võrdse kohtlemisega seotud tegevuste koordineerimise eest vastutab Sotsiaalministeerium.

- 2008. ja 2009. a toimusid mitmed teavituskampaaniad: 2009. a viidi läbi mitmekultuurilise ettevõtte konkursi koostöös ajalehega Äripäev. Konkursi eesmärk oli tunnustada ja esile tõsta ettevõtteid, kes väärtustavad ja toetavad mitmekultuurilist töökeskkonda. Tegevuste käigus valminud võrdse kohtlemise teemalised materjalid on üleval 30 ettevõtte sisekanalites. Kampaania raames tutvustati Võrdse kohtlemise seadust personalikonverentsil „Kohanemisvõimeline organisatsioon“ ning seminaril „Olulisemad muudatused uues töölepinguseaduses“. Lisaks korraldati sallivuse ja võrdõiguslikkuse teemalisi klubiüritusi personalijuhtidele üle Eesti. Teema kajastamiseks valmis Raadio 4 sari „Vis a vis“ (11 saadet), samuti initsieeriti 41 meediakajastust. Ettevõtete juhtide ja personalijuhtidega viidi läbi fookusgruppide üring, et selgitada välja barjääre teistest rahvusest töötajate palkamisel.
- Sallivuse ja koostöö edendamise kampaaniate abil leiti 21 kõneisikut. Kõneisikutele viidi läbi meediakoolitus ning tegevuse raames valmis 2 Raadio 4 saatesarja ("Ideepank", 9 saadet ja "Suvemeelespea", 11 saadet). Eesti- ja venekeelses meedias tutvustati erinevate rahvuste koostöö vorme (spordiklubid, huvialaringid, noortekeskused jmt). Kokku initsieeriti 81 meediakajastust. Kampaania mõjukust järeltestiti fookusgruppide üringuga.
- Aruandlusperioodil toetati inimõigustega tegelevate organisatsioonide - Inimõiguste Keskuse, Inimõiguste Instituudi ning Ida-Viru Integratsiooni Keskuse tegevust. Inimõiguste Keskuse üks tähtsamaid arengutegevusi on välja töötada nõustamissüsteem ning seda käivitada 2010. a Inimõiguste Instituut on avaldanud 2009. a oma veebilehel inimõiguste õppevara, vt <http://www.eihr.ee/texts/oppevara.pdf>.
- Valdkonnas parema kommunikatsiooni edendamiseks edastati 2008. a 56 pressiteadet ja 12 igakuist infokirja Integratsioonikalender ning 2009. aastal 73 pressiteadet, 12 infokirja eesti, vene ja inglise keeles. Samuti avaldati üleriigilistes või kohalikes eesti- ja venekeelsetes ajalehtedes 8 artiklit, 5 erinevaid integratsiooniteemasid kajastanud vahelehte nii eesti- kui venekeelsete päevalehtede vahel. IS 2009. a tegevuste tutvustamiseks on toimunud 2 pressikonverentsi. 2008. a tähistati IS-i 10. aastapäeva, 2009. a valmis IS-i korporatiivtrükk ja uus veebileht.

Valdkond A: Lõimumiskava juhtimise, seire, hindamise, asutuste tegevusvõime tõstmise ja rahvusvaheline koostöö valdkond

Lõimumiskava tähtsamad juhtimismeetmed on kava elluviimise halduskorralduse tagamine, juhtimiseks vajaliku monitooringu ja analüüside tegemine, rakendajate koolitamine ning arengukava osapoolte ja avalikkuse teavitamine. Eesmärgiks on saavutada lõimumisega seotud partnerite võimekus ja pädevus ning eri tasandite tegevuste tulemuslikkuse analüüs ja planeerimine ning osapoolte nõustamine.

Üldvastutaja lõimumiskava eest on KuM, kuhu koondub kogu informatsioon lõimumisega seonduvatest tegevustest, tulemustest ning vastavatest uuringutest nii Eestis kui väljaspool Eestit.

Tegevuse eesmärk on valdkondliku arengukava „Eesti Lõimumiskava 2008-2013“ õigeaegne, säästlik ja tulemuslik elluviimine 2008-2010. a rakendusplaani alusel, mis põhineb hästi

ettevalmistatud haldus- ja finantseerimismehhanismil. Tegevuste teostamisse kaasati rakendusüksustena lisaks ministeeriumidele, nende allasutustele ja IS-le ka kohalikke omavalitsusi.

Lõimumiskava juhtimise eesmärk on omada ülevaadet lõimumise edenemisest Eesti ühiskonnas ning tagada lõimumiskava 2008–2013 tõhus ja asjatundlik elluviimine.

Lõimumiskava rakendusplaanide täitmine ja tegevuste elluviimine on kahe esimese aasta jooksul objektiivsetel põhjustel veninud. 2008. a plaaniti vastavalt lõimumiskava rakendusplaanile ellu viia 96 tegevust, millest pea 40% kandusid osaliselt või täies mahus järgmisesse aastasse. 2009. a planeeritud 94 tegevusest lükkusid 27 tegevust 2010. a. Rakenduskava ajakava muutustest tingituna on järgmisele aastale üle viidud tegevusi rahastatud järgmisel aastal mõlema aasta mahus.

Lõimumiskava juhtimise valdkonna tegevused

- Kaeti IS tegevuskulud: 2008. a 23 miljonit krooni ja 2009. a 19 miljonit krooni. 2008. a korraldas sihtasutus kokku 50 hanget ja taotlusvooru, kokku sõlmiti 900 rahastulepingut. 2009. a kuulutas sihtasutus välja 55 konkurssi ja sõlminud 1116 lepingut. Läbi on viidud 3 siseauditit. Toimus 4 sihtasutuse nõukogu ja 2 auditikomitee koosolekut. Sihtasutuses rakendatakse programmi „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ ja EIF aastaprogramme. Seisuga 31.12.2009. a töötab sihtasutuses põhikohaga 42 inimest. 2009. a II poolaastal alustati ettevalmistusi Eesti Migratsioonifondi ühendamiseks IS-ga. Alates 01.01.2010 võeti kasutusele uus sihtasutuse nimetus - Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed.
- Ernst & Young Baltic AS kaardistas kehtiva lõimumiskava olemasolevad indikaatorid. Lõimumiskava juhtrühma poolt on indikaatoritele ja nende määratlemise meetodikale antud positiivne hinnang. 2009. a mais toimus õppereis lõimumiskava rakendamise eest vastutavate asutuste töötajatele Hollandi Kuningriiki, et tutvuda rahvusvahelise integratsioonialase kogemusega. Ernst & Young Baltic AS koostas käsiraamatu „Lõimumiskava 2008-2013 indikaatorite käsiraamat“. Käsiraamat on kättesaadav IS-i raamatukogus.
- Euroopa Komisjoni poolt kinnitati EIF mitmeaastane tegevusprogramm 2007-2013 ning 2007, 2008 ja 2009. a tegevusprogrammid.
- EIF vahendite raames korraldati Tallinnas 27.-28. mail 2009. a 60-le riigi- ja KOV ametnikule lõimumisvaldkonna alane koolitus ning kaardistati riigi seisukohad KOV-le lõimumistegevuste delegeerimise osas ning alustati vastavate konsultatsioonidega. Töö tulemusena koostatakse ettepanekud lõimumiskava tegevuste delegeerimise ulatuse kohta KOVle. 2009. a mais toimus õppereis Taani 30-le KOV ja ministeeriumi ametnikule ning valdkonna ekspertidele, eesmärgiga tutvuda omavalitsustele delegeeritud lõimumisalaste tegevustega.
- 18-20.veebruari 2009. a toimus Tallinnas Euroopa Komisjoni poolt finantseeritud rahvusvahelise mitmeaastase projekti lõpuseminar "Technical Seminars on Integration and Immigration", mille peateemaks olid integratsioonivaldkonna indikaatorid. Konverentsil osales 110 osavõtjat kõikidest EL liikmesriikidest.

III Aruande kokkuvõte

Kokkuvõttes võib tõdeda, et Eesti lõimumiskava 2008-2013 tegevuste elluviimine 2008. ja 2009. a on toimunud vastavalt planeeritule. Majanduskriisiga kaasnenud finantsvahendite vähenemisega seoses on vähendatud osade tegevuste rahalist mahtu või on tegevusi edasi lükatud järgmisesse finantsaastasse. Muutunud olukorras on lõimumiskava juhtrühm objektiivselt reageerinud ja jälginud vahendite kasutamist ning tegevuste elluviimist. Ellu viidud tegevuste tulemused annavad tunnistust lõimumiskava rakendamise toimimisest. Vaatamata ressursside mõningasele vähenemisele on püstitatud sihttasemed saavutatud.

- Eesti keele oskuse tõstmiseks on lõimumiskava raames loodud erinevaid võimalusi. Aruandlusperioodil on eesti keele tasemeeksami sooritajate arv kasvanud. 2008. a sooritati 1729 ja 2009. a 3348 tasemeeksamit. Vaatamata keeleõpet toetavatele lõimumiskava tegevustele, võtab eesti keele oskuse paranemine aega. Mitmed 2009. a alanud kursused lõppevad alles 2010. a ning avaldavad mõju keeleoskuse paranemisele ajaliselt pikemas perspektiivis. Üheks peamiseks vähese eesti keele oskuse põhjuseks Ida-Virumaal on eestikeelse keelekeskkonna puudumine. Seoses registreeritud töötute hulga suurenemisega 2008.-2009. a suurendati ka lõimumiskavas töötutele kavandatud keele õpet toetavate tegevuste mahtu.
- Rahvusvähemuste kultuuriseltside baasfinantseerimise, projektitoetuste ja pühapäevakoolide toetamise tulemusena on kasvanud seltside ja pühapäevakoolide arv. Positiivse tagasisidena on sihtrühmad tunnustanud Eesti ja kolmandate riikide või määratlemata kodakondsusega inimeste koostöötegevuste projektitoetusi, mis aitab tihendada inimestevahelisi kontakte ja suurendada tolerantsust ning teineteise mõistmist ühiskonnas. 2009. a kokku 9600 noort ja täiskasvanut. Järjepidevat toetust vajavad 2009. a alanud Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi toel alanud Eestis ühise meedia- ja kultuuriruumi arengut toetavad tegevused
- Aruandlusperioodil vähenes Eestis määratlemata kodakondsusega inimeste arv, samas näitab langustendentsi Eesti kodakondsuse saajate arv. Naturalisatsiooniprotsessi edendamiseks on lõimumiskavas lähiaastatel kavandatud tegevusi alla 15.a määratlemata kodakondsusega laste vanematele ning 2009. a alustatud tasuta kodakondsuse seaduse tundmise eksamiks ettevalmistuskursused, mis peaksid edaspidi tõstma eksami sooritajate arvu.
- Lõimumiskava juhtimises on pööratud tähelepanu tulemuslikkuse hindamisele. 2009. a valmisisid riikliku programmi „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007“ lõpphindamine ja „Lõimumiskava 2008-2013 indikaatorite käsiraamat“ ning indikaatorite parendamise analüüs, mis on aluseks uue rakendusplaani koostamisel. Lõimumiskava juhtimise süsteem on funktsioneerinud stabiilselt ja hästi, sellele viitavad plaanitud mahus ellu viidud tegevused. 2010. a viiakse läbi lõimumiskava vahehindamine tulemuste saavutamiste mõõtmiseks ning algab uue lõimumiskava rakendusplaani 2011-2013 koostamise protsess, et täpsustada tegevusi vastavalt kujunenud sotsiaalsele ja majanduslikule olukorrale riigis.

Aruande on kooskõlastanud Haridus- ja Teadusministeerium, Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium ja Riigikantselei.